

J. K.

---

60 lat Elektrowni Krakowskiej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/2, 449-450

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w nrze 11 — *Uroczysty jubileusz w Pleszewskiej Fabryce Obrabiarek* (A. W.), *O historię polskiego przemysłu* (H. Ch.); w nrze 12 — *Sto lat Przeglądu Technicznego* (H. Ch.). Ponadto w nrach 2, 4, 5 i 10 znajdujemy szereg drobnych wzmianek historycznych.

ROZWÓJ PRAW I PRZEPISÓW OBOWIĄZUJĄCYCH W PRZEMYSLE NAFTOWYM

Mgr inż. Karol Jahoda opublikował trzy artykuły na temat obecnego stanu prawodawstwa obowiązującego w przemyśle naftowym oraz historycznego rozwoju przepisów prawnych w tej dziedzinie gospodarki.

Są to następujące artykuły: *Rozwój ustawy, rozporządzeń, zarządzeń, przepisów i instrukcji dotyczących kierownictwa i dozoru w przemyśle naftowym* („Nafta”, nr 2/1965); *Dawne i nowe przepisy, instrukcje, normy, zarządzenia i różne wytyczne dotyczące bhp zakładów górniczych przemysłu naftowego w Polsce* („Nafta”, nr 5/1965); *Prawo górnicze PRL* („Wiadomości Naftowe”, nr 6/1965).

Artykuły są w zasadzie pewnego rodzaju zestawieniami różnych aktów normatywnych, które obowiązywały lub obowiązują w przemyśle naftowym (artykuł omawiający prawo górnicze rozpatruje je z punktu widzenia górnictwa naftowego). Zestawienia zostały przez autora opatrzone komentarzami.

J. J.

WKŁAD KAZIMIERZA SZPOTAŃSKIEGO DO ROZWOJU POLSKIEJ ELEKTROTECHNIKI

10 lipca 1966 r. zmarł w Warszawie Kazimierz Szpotański, który był czołową postacią w elektrotechnice polskiej, zwłaszcza w przemyśle elektrotechnicznym. Pamięć zmarłego uczciła redakcja „Przeglądu Elektrotechnicznego” obszernym artykułem przedstawiającym jego życie i działalność (nr 10/1966). Zarys tej działalności stanowi równocześnie pokaźny fragment dziejów naszej elektrotechniki. W artykule zamieszczono m.in. wiele danych dotyczących powstania i rozwoju Fabryki Aparatów Elektrycznych, której inż. Szpotański był założycielem i kierownikiem, a która w okresie międzywojennym odniosła tak wiele sukcesów technicznych.

J. J.

60 LAT ELEKTROWNI KRAKOWSKIEJ

W miesięczniku „Energetyka” (nr 1/1966) mgr K. Kaczor omawia jubileusz 60-lecia Elektrowni Krakowskiej. Uruchomiona w 1905 r. Elektrownia Miejska w Krakowie, obecnie organizacyjnie należąca do Zakładu Energetycznego Kraków-Miasto, posiadała z początku dwa zespoły prądu stałego napędzane silnikami gazowymi po 300 K.M. Obciążenie szczytowe wynosiło wówczas 217 kW, ale zapotrzebowanie na energię elektryczną poczęło tak nieproporcjonalnie rosnać, że w 1910 r. przystąpiono do rozbudowy elektrowni i zainstalowano 3 kotły po 270 m² powierzchni ogrzewalnej oraz 2 turbogeneratory po 0,75 MW na prąd zmienny trójfazowy o napięciu 5 kV. W 1914 r. elektrownia osiągnęła moc 2,3 MW.

W latach 1915—1921 wybudowano obok starej nową elektrownię i zainstalowano w niej dwa turbogeneratory po 3 MW, w 1925 r. — następny turbogenerator 6 MW oraz wprowadzono wyższe napięcie sieci energetycznej 15 kV. W 1937 r.

szczytowe obciążenie elektrowni wynosiło 10 MW. W okresie powojennym powstały w okręgu krakowskim nowe potężne obiekty energetyczne, jak Skawina, Siersza, Jaworzno II i przewiduje się ich dalszy rozwój, Elektrownia Krakowska zaś w przyszłości ma spełniać nową rolę dostawcy energii cieplnej dla zakładów przemysłowych i ciepłej wody do ogrzewania mieszkań dla ludności miasta.

J. K.

JUBILEUSZOWY ROK ZAKŁADÓW ZEISSA

W roku 1966 przypadły równe rocznice trzech ważnych wydarzeń związanych z historią Zakładów Zeissa w Jenie: 150 rocznica urodzin Karola Zeissa, założyciela firmy, 120 rocznica otwarcia przez niego warsztatów optycznych oraz 100 rocznica nawiązania współpracy Zeissa z Ernestem Abbe, profesorem fizyki i matematyki na uniwersytecie w Jenie, konstruktorem nowych rodzajów obiektywów.

Jubileusze te stanowiły okazję do opublikowania w nrze 10/1966 „Chemika” artykułu 120-lecie Zakładów VEB Carl Zeiss Jena, zawierającego zwięzłą historię fabryki, ze szczególnym zwróceniem uwagi na stopniowe doskonalenie i rozwój asortymentu jej produkcji.

J. J.

PRZEMYSŁ PAPIERNICZY W POLSCE OKRESU MIĘDZYWOJENNEGO

Opracowania z dziedziny najnowszej historii piapiernictwa, zwłaszcza bardziej syntetyczne, należą jeszcze dotychczas do rzadkości. Z tym większym więc zainteresowaniem spotkać się powinien artykuł Bogumiła Zajączkowskiego *Rozmieszczenie produkcji i fabryk przemysłu papierniczego w Polsce w latach 1918—1938* („Przegląd Papierniczy”, nr 7/1966). Artykuł ten zawiera m.in. szczegółowe zestawienie fabryk przemysłu celulozowo-papierniczego, które działały w Polsce międzywojennej, wykaz wielkości produkcji według jej rodzaju w niektórych, wybranych latach, wreszcie analizę tendencji rozwojowych piapiernictwa ze względu na terytorialne rozmieszczenie.

Na początku artykułu autor zastrzega się, że jego opracowanie ma charakter wstępny, gdyż oparł je wyłącznie na źródłach wtórnych bez konfrontacji z materiałami archiwalnymi.

J. J.

„NAUTOLOGIA” — ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA NAUTOLOGICZNEGO

Jak już donosił „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” (nr 1/1967, s. 202), wydawany od 1958 r. miesięcznik „Biuletyn Nautologiczny” został w 1965 r. zlikwidowany. Od 1966 r. Polskie Towarzystwo Nautologiczne podjęło wydawanie pisma kwartalnego „Nautologia”¹. Redaktorem pisma jest Władysław Drapella, pracownik Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN, zastępca przewodniczącego Zarządu Polskiego Towarzystwa Nautologicznego.

Prof. Ludwik Zabrocki w artykule wstępnym pierwszego numeru „Nautologii”

¹ Nie od rzeczy będzie tu wspomnieć, że nautologia, termin niedawno istniejący w naszym słownictwie naukowym, znalazł się już w *Wielkiej encyklopedii powszechnej PWN*; objaśniono go tam następująco: „nauka badająca historię rozwoju żeglugi, stoczni, portów i dziedzin pokrewnych” (t. 7).